

Erikoissairaanhoidon ja avoterveydenhuollon TB-seurantakyselyn tulokset

24.3.2010

Iiris Rajalahti

Projektilääkäri Filha ry

El, keuhkosairauksien klinikka TAYS

Kyselyiden taustaa ja tavoitteet

- STM julkaisi valtakunnallisen TB ohjelman 2006, jossa velvoitettiin sairaanhoitopiirejä päivittämään alueelliset ohjelmat v 2007.
- Vuosina 2007-08 järjestettiin 13 alueellista TB koulutusta
- Seurantakyselyt:
 - TB ohjelmien tilanne
 - Alueelliset toimintakäytännöt ja resurssit
 - Koulutustoiveet ja tarpeet
 - Erikoissairaanhoidon ja avoterveydenhuollon näkökulmat
 - ”Missä mennään, viestiä kentältä”

Toteutus

- **SHP-kysely** talvi 2008-09
 - sairaanhoitopiirien keuhko-, infektio- ja lastenklินิกoiden TB asioita hoitaville vastuuhoidajille ja lääkäreille (n. 6 vastaajaa / shp)
- **AVO-kysely** loppuvuosi 2009
 - avoterveydenhuollon tartuntataudeista vastaaville hoitajille ja lääkäreille (THL:n tt-vastaavien lista)
- ZEF (Z-Scored Electronic Feedback) Solutions nettikysely, 2-3 muistutusviestiä
 - Yksi- ja monivalintakysymyksiä, mielipidekysymyksiä ja vapaa sana
 - Osa kysymyksistä kohdistettu vain hoitajille ja osa lääkäreille

Vastaajat

- **SHP-kysely**

- 101/125 vastausta, 81%
- vastauksia 20/21 shp:stä, 1-7 vastausta /shp, 4-6 vastausta /yliopistosairaala
- 49% vastaajista hoitajia, 49% lääkäreitä, 2% ei tietoa

- **AVO-kysely**

- 191/395 vastausta, 48%
- 23% (43 vastaajaa) ei ollut missään tekemisissä TB asioiden kanssa
- vastauksia 19/21 shp:stä, 2-23 vastausta/shp
- 55% vastaajista hoitajia, 37% lääkäreitä, 8% muita
- 95% työskenteli terveyskeskuksessa

Tuloksia SHP-kyselystä

- **Valtakunnallinen TB ohjelma** oli käytössä kaikissa sairaanhoitopiireissä.
- **Alueellinen ohjelma** oli 10/20 sairaanhoitopiirissä ja loppuissa tekeillä.
- **TB vastuulääkäri** oli nimetty 14/14 keuhkoklinikassa, 13/15 infektio klinikassa ja 10/11 lasten klinikassa.
- **TB vastuuhoitaja** oli nimetty 15/15 keuhko-, 9/15 infektio- ja 7/11 lasten klinikassa.
- Kaikissa vastauksen antaneissa (18/20) shp:ssä on **vähintään 1 alipaineistettu eristyshuone**, 3 keuhkoklinikalta puuttui alipaineistettu huone. Lisävarusteita sähkölukot (6 shp), valvontakamera (11), panssarilasit (3), keittomahdollisuus (3) ja internetyhteys(3).
- **FFP2/FFP3 suojaimet** ovat hyvin käytössä osastolla ja toimenpiteissä. Kierrolla vajaa puolet käyttää lisäksi suojatakkaa ja -käsineitä ja muutama lisäksi hiussuojusta, suojalaseja ja kengänsuojuksia.
- Kuudessa sairaanhoitopiirissä toteutetaan **hupputestauskoulutusta**.

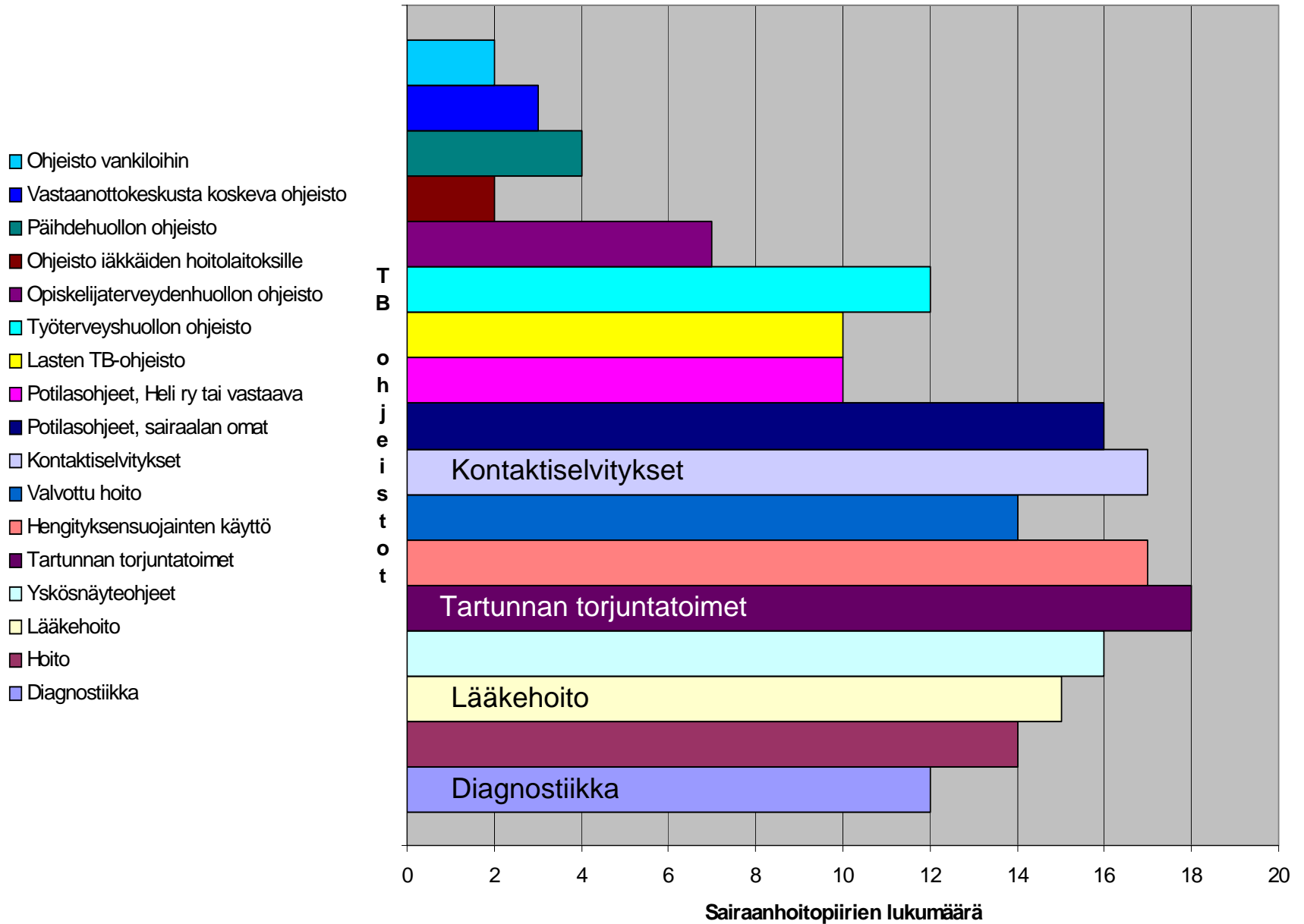
Tuloksia SHP-kyselystä

- Valvottua lääkehoitoa toteutetaan kaikille TB potilaille 7/18 shp:ssä.
- Kontaktiselvitysten tuloksia ei seurata.
- PCR testaus värjäys pos. yskösnäytteistä 16 shp (rut. 3 shp)
- RIF-INH pikaherkkyystesti käytössä 9 shp
- IGRA-testin käyttö:
 - lasten TB diagnostiikka 9 shp (rutiinisti 4 shp)
 - lasten kontaktiselvitykset 9 shp (rutiinisti 4 shp)
 - aikuisten TB diagnostiikka 10 shp
 - biologiset lääkkeet ja LTBI:n hoito 9 shp
 - lapsen rokotustarpeen arviointi 3 shp
 - aikuisten kontaktiselvitykset 2 shp

Tuloksia AVO-kyselystä

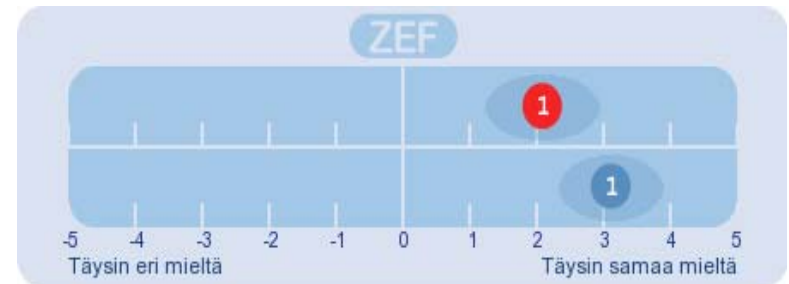
- Valtakunnallinen TB ohjelma oli 69%:lla ja alueellinen ohjelma 65%:lla käytössä omassa toimipaikassa.
- Terveysportin TB verkkokurssista tiesi 30% ja Heli/Filha ry:n TB oppaista 18% vastaajista.
- Viimeisen vuoden aikana vastaajista 38% (45/119) oli työssään kohdannut TB potilaan ja 64% (79/123) oli osallistunut kontaktiselvityksen tekemiseen.
- 18% (22/122) oli käyttänyt FFP2/3 luokan suojainta työssään ja 78% (94/120) oli saanut ohjausta sen pukemiseen.
- Vastaajista 65% (79/121) ilmoitti, että tuberkuliinitestejä tehdään omassa terveyskeskuksessa.

Kaavio 2. Sairaanhoidopiirien TB-ohjeistot

Avoterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon näkökulmia 1

Valtakunnallinen TB ohjelma on selkiyttänyt TB hoidon käytäntöjä.

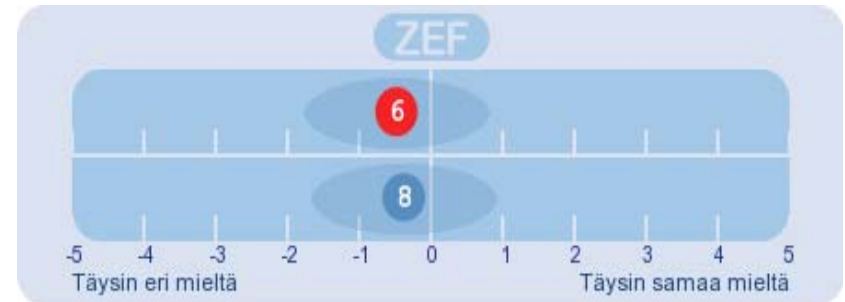

Alueellinen TB-ohjelma toimii mielestäni hyvin.

Avoterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon näkökulmia 2

- Tartuntatautivastaavalla / TB-vastuuhoitajalla on riittävästi aikaa hoitaa tuberkuloositehtäviä.

- Olen saanut riittävästi koulutusta tuberkuloosista.
- Toimipaikkani työntekijät ovat saaneet riittävästi koulutusta tuberkuloosista.

Avoterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon näkökulmia 3

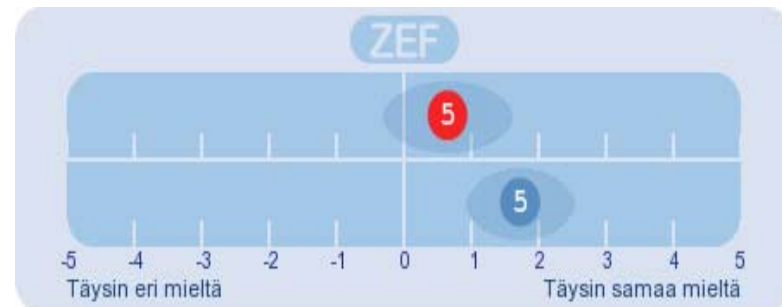
Tuberkuloosityö toimipaikassamme sujuu hyvin.

Tuberkuloosityö erikoissairaanhoidon / avoterveydenhuollon toimijoiden kanssa sujuu hyvin.

Tuberkuloosityö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sujuu hyvin.

Vapaa sana: realiteetteja ja toiveita

- **SHP-kysely:**

- Verkostoituminen ja alueellisen yhteistyön tiivistäminen on tarpeen.
- Uusien työntekijöiden perehdytys ja henkilökunnan säännöllinen koulutus ovat avainasemassa.
- Lasten tuberkuloosia on harva kohdannut ja koulutusta toivotaan sekä lääkäreille että hoitajille.
- Altistuneiden rokottamattomien lasten kontaktiselvitystutkimukset ovat selvästi lisääntyneet.
- Sairaanhoidopiirien välistä yhteistyötä tulisi kehittää epidemiaselvityksissä.
- TB-vastuuhoitajalle pitää saada enemmän kohdistettua työaika.
- HUS-piiri: vastaanottokeskusten TB tarkastusten, sekä maahanmuuttajien ja muiden riskiryhmien valvotun hoidon toteuttamisessa on ongelmia.

Vapaa sana: realiteetteja ja toiveita

- **AVO-kysely:**

- Erikoissairaanhoidon ja terveyskeskusten välistä yhteistyötä ja tiedonkulkua tulisi parantaa. Työnjaosta tulisi sopia tarkemmin.
- Terveyskeskustyössä kohtaa TB potilaita erittäin harvoin, joten vuosittainen alueellinen päivityskoulutus on tarpeen.
- Erikoissairaanhoidosta toivotaan soittoa ja ohjeita, kun alueella todetaan tartuttavaa tuberkuloosia sairastava potilas.
- Lisäkoulutusta ja selkeitä ohjeita valvotun hoidon ongelmatilanteisiin.
- Vastaanottokeskusten ulkoistettujen lääkäripalveluiden koulutus- ja yhteistyötoimintaa tulisi kehittää ja parantaa tiedonkulkua. Samoin sosiaalihuolto pitäisi saada mukaan yhteistyöhön. Transit-toiminta edesauttaa tuberkuloosin leviämistä, kun tarkastukset viipyvät.

Toivotuimmat koulutusaiheet

- **AVO-kysely**

- TB tilanne, riskitekijät ja trendit Suomessa ja maailmalla
- Kontaktiselvitykset
- Tuberkuloosin tartunta ja tartunnan torjunta

- **SHP-kysely**

Hoitajat:

- Hoitoon sitoutuminen ja hoidon järjestelyt erityisryhmissä (maahanmuuttajat, HIV-TB pot., päihdeongelmaiset, lapset, vanhukset)
- Kontaktiselvitykset
- Tartunnan torjunta
- TB tilanne, riskitekijät ja trendit Suomessa ja maailmalla

Lääkärit:

- TB:n ja MDR-TB:n hoito
- Diagnostiikka
- TB tilanne, riskitekijät ja trendit Suomessa ja maailmalla

Ajatuksia - suosituksia

- Tuberkuloosikokemusta on vähäisesti - kiinnostusta, tiedonhalua ja koulutustoiveita on runsaasti.
- TB vastuuhoidajille tulee järjestää TB työhön kohdistettua aikaa.
- Sairaanhoidopiireissä on hyvä tiedottaa laajalti TB työvälineistä (valtakunnallinen TB ohjelma, alueelliset ohjeistot, verkkokurssi, TB-oppaat)
- Riskiryhmiin liittyviä (päihdehuolto, vastaanottokeskukset, vankilat, iäkkäiden hoitolaitokset) ja kohdistettuja (opiskelijath, työterveyshuolto, lapset) TB ohjeistoja tarvitaan.
- Säännöllinen alueellinen koulutus, yhteisistä käytännöistä sopiminen ja verkostoituminen ovat avainasemassa

Kiitos

Työryhmä:

Sirkku Grierson Filha

Jari Kämäräinen Filha

Iiris Rajalahti Filha/TAYS

Ilmi Rönnemaa Filha/TYKS

Tuula Vasankari Filha/TYKS

